

УДК 336:378

**ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ
ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ
ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ЗАКЛАДІВ
ОСВІТИ**

Стещенко О.Д., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В сучасних умовах недостатнього фінансування подальше реформування системи вищої освіти потребує забезпечення реалізації заходів щодо формування її результативного фінансового механізму, винятково з урахуванням наслідків фінансово-економічної кризи. Зміни діючого фінансового механізму повинні відбуватися на основі інтеграції науки та освіти як складової інноваційного суспільного розвитку. При цьому якість сучасної освіти цілком залежить від поєднання у вищій школі навчального процесу, сучасних наукових досліджень та інновацій. Тому необхідною умовою для реалізації ефективного фінансового механізму функціонування системи вищої освіти є визначення оптимального обсягу, структури й спрямування достатніх фінансових ресурсів. Це є основою фінансового забезпечення процесу надання освітніх послуг.

Слід зазначити, що фінансові ресурси вищої школи слід розглядати як грошові надходження та доходи, що створюються в результаті розподілу й перерозподілу ВВП, сконцентровані в державному і приватному секторах вищої освіти та направлені на реалізацію державної освітньої програми.

Проведення моніторингу напрямів використання фінансових ресурсів свідчить, що більша їх частина закладами освіти використовується на покриття витрат на оплату праці. Це частково можна пояснити працевіткістю галузі. Однак зважаючи на обмеженість загального обсягу фінансових ресурсів, наявних у розпорядженні закладів освіти, залишку коштів після погашення зобов'язань з оплати праці ледве вистачає на оплату комунальних послуг, а на розвиток матеріально-технічної бази коштів іноді взагалі не залишається.

Отже, кошторисне фінансування не відповідає сучасним вимогам, оскільки є абсолютно негнучким та таким, що надто обмежує фінансову діяльність закладів освіти. Виходячи із зарубіжного досвіду, альтернативою кошторисного фінансування може стати бюджетування, яке є більш гнучким, дозволяє швидко пристосуватися до змін кон'юнктури ринку та своєчасно оптимізувати джерела формування і використання фінансових ресурсів. При чому доцільно бюджетування застосовувати на практиці, незалежно від того, за рахунок яких коштів переважно фінансується

вищий навчальний заклад.

Розробка бюджету має відбуватися на основі цільових показників на наступний рік. Такі цільові показники визначаються керівником кожного закладу освіти на кожний рік.

Варто відмітити, що при розробці і виконанні бюджету доцільно врахувати таку його суттєву особливість як можливість здійснювати декілька супутніх видів діяльності. Так, окрім надання освітніх послуг, вищий заклад освіти може здійснювати науково-дослідну діяльність або мати власний виробничий сектор. Відповідно і операційний бюджет доцільно складати по основних напрямках діяльності закладу освіти: освітня діяльність, дослідницька діяльність, виробнича діяльність.

Таким чином можна зробити висновок, що запровадження системи бюджетування дозволить не тільки значно розширити фінансову самостійність закладів освіти, але і сприятиме ефективнішому використанню фінансових ресурсів.

УДК 656.07

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ
РОЗВИТКУ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

Токмакова І.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В умовах ринку й інтеграції до міжнародних транспортних систем, пріоритетним завданням забезпечення конкурентоспроможності українських залізниць та їх стійкого розвитку є нарощування і ефективна реалізація інтелектуального потенціалу підприємств залізничного транспорту. Вищезазначене підтверджується тим, що традиційні виробничі фактори за умов постіндустріальної економіки не дають належної віддачі без уведення у виробництво інтелектуальних ресурсів – знань, кваліфікації, компетенції співробітників, програмних продуктів, ліцензій, патентів, ноу-хау, технологій ведення бізнесу й так далі.

Інтелектуальний потенціал підприємств залізничного транспорту представляє собою здібності особистостей і соціально-економічної системи для здійснення організаційно-управлінської, економічної, технологічної, інформаційно-обмінної, науково-інноваційної, соціально-культурної та іншої інтелектуально-продуктової діяльності, що можуть реалізуватися у формі інтелектуального капіталу на ринкових і індивідуально-мотиваційних засадах.

Слід зазначити, що носіями інтелектуального потенціалу підприємств залізничної галузі є: по-перше, самі підприємства в

формі набутих (сукупних) у результаті минулих подій досягнень інтелектуальної праці (програмні засоби, технічні, технологічні, організаційно-структурні, інноваційно-продуктові, інформаційно-комунікаційні, управлінський досвід); по-друге, особистісний потенціал, який належить персоналу (знання, вміння, компетентність, творчі здібності, креативність).

Джерелом формування інтелектуального капіталу виступають інтелектуальні ресурси, які власне, і формують інтелектуальний потенціал, та містять три основні складові: інформаційні ресурси; професійно-особові якості співробітника; технології використовувати для отримання результату.

Сучасний досвід вказує, що інтегральним результатом реалізації інтелектуального потенціалу підприємств залізничного комплексу має стати створення інтелектуальних транспортних систем - невід'ємної частини інфраструктури залізничного комплексу, якій притаманні функції автоматизованого управління, інформування, обліку і контролю для забезпечення юридичних, фінансових, технологічних й інформаційних потреб учасників транспортного процесу, а також задоволення вимогам транспортної, інформаційної і економічної безпеки суспільства.

До пріоритетних напрямків розвитку інтелектуального залізничного транспорту відносять: створення інтелектуального потягу, інтелектуального локомотива, інтелектуальної вантажної станції, інтелектуальної системи диспетчерського управління рухом потягів, інтелектуальних вокзалів і ситуаційних центрів.

Мета впровадження інтелектуальних технологій на залізницях – зниження транспортних витрат населення, бізнесу, а також інтенсифікації економічних процесів, підвищення безпеки руху, поліпшення екологічної обстановки, зниження негативного впливу людського чинника на якість управління. Розвиток інтелектуального залізничного транспорту дозволяє більш ефективно використовувати існуючу мережу залізниць, рівномірно розподіляючи навантаження на інфраструктуру і підвищуючи технологічну, інформаційну, функціональну безпеку руху.

Важливим завданням на шляху розвитку інтелектуальних систем залізничного транспорту має стати ефективне управління відповідним потенціалом підприємств галузі, зокрема важливого значення набуває тісна співпраця з науково-дослідними установами, підвищення професійної підготовки працівників галузі, залучення інвесторів для реалізації проектів створення інтелектуальних систем.

УДК 330.3:658.7(477)

РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ ФОРМУВАННЯ ЄДИНОЇ МАКРОЛОГІСИЧНОЇ СИСТЕМИ

Толстова А.В., к.е.н., ст.викладач (УкрДАЗТ)

В сучасних умовах глобалізації та формування єдиного економічного й суспільного простору, які супроводжуються посиленням економічної інтеграції країн, поглибленням міжнародного поділу праці, науково-технічним прогресом, лібералізацією торгівлі, транснаціоналізацією, досягненням глобальної єдності в оцінці ринкової економіки та системи вільної торгівлі, стрімким розвитком фінансових ринків та формуванням глобалізованих соціокультурних особливостей розвитку суспільства відбувається руйнування усталених стереотипів світового лідерства, держави як інституційного органу, направлено на захист соціально-економічних інтересів свого народу.

Негативний вплив глобалізаційних процесів на економіку України посилюються за рахунок впровадження незбалансованої та неефективної системи державного управління, реалізації непослідовних реформ, які мають галузевий характер, неузгодженість структурних пріоритетів та призводить до зниження рівня економічного розвитку України, деградації промислового потенціалу, зростання зовнішнього боргу, бюджетного дефіциту, що поглиблює економічну, політичну та соціальну кризи в країні. Вихід України на траєкторію економічного розвитку, посилення в цьому процесі ролі держави потребує перегляду системи регулювання, форми взаємодії всіх елементів економіки.

Економіку України слід розглядати як єдину макроекономічну систему, основними ланками якої, є галузі, що формують матеріальну сферу виробництва, а саме: промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок, торгівля та пов'язані з ними невиробничі види діяльності: фінансування, кредитування, банківська діяльність та інші.

Одним із інструментів формування макроекономічної системи, в аспекті відтворення коопераційних зв'язків та виробництва високотехнологічної продукції, є створення територіально-промислових кластерів, до складу яких повинні увійти промислові підприємства (зокрема, підприємства металургійного, енергетичного, машинобудівного комплексів, підприємств транспортного машинобудування, приладобудування, виробництва металоріжучих інструментів, металоконструкцій) та підприємства, які концентрують в собі інноваційний, інтелектуальний та інформаційний потенціали як